

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

ĐƠN YÊU CẦU CÔNG NHẬN SÁNG KIẾN

Kính gửi: Trường Tiểu học Tân Kiều 1

1. Tôi ghi tên dưới đây:

Số TT	Họ và tên	Ngày tháng năm sinh	Nơi công tác (hoặc nơi thường trú)	Chức danh	Trình độ chuyên môn	Tỷ lệ (%) đóng góp vào việc tạo ra sáng kiến (ghi rõ đối với từng đồng tác giả (nếu có))
1	Trần Hoàng Phúc	22/10/2000	Trường Tiểu học Tân Kiều 1	Giáo viên Tiểu học hạng III	Đại học Giáo dục Tiểu học	100

2. Là tác giả đề nghị xét công nhận sáng kiến: *Phát triển năng lực quan sát qua trải nghiệm thực tế nhằm nâng cao chất lượng viết văn miêu tả cây cối cho học sinh lớp 4/3 Trường Tiểu học Tân Kiều 1.*

3. Chủ đầu tư tạo ra sáng kiến: Không có

4. Lĩnh vực áp dụng sáng kiến: Giáo dục

5. Ngày sáng kiến được áp dụng lần đầu hoặc áp dụng thử: 01/2024

6. Mô tả bản chất của sáng kiến:

6.1. Tình trạng của giải pháp

Môn Tiếng Việt cung cấp cho học sinh những kiến thức, kỹ năng cần thiết trong giao tiếp hàng ngày, bồi dưỡng tình cảm, trau dồi những phẩm chất tốt đẹp giúp các em phát triển toàn diện. Học sinh thêm yêu Tiếng Việt, yêu thiên nhiên, gia đình, quê hương và hình thành thói quen giữ gìn sự trong sáng, giàu đẹp của Tiếng Việt.

Trong môn Tiếng Việt, kỹ năng viết giúp học sinh phát triển năng lực ngôn ngữ ở tất cả các kỹ năng: nghe, nói, đọc, viết phục vụ cho học tập và giao tiếp, kỹ năng diễn đạt thông qua các bài văn.

b. Những ưu, nhược điểm, thuận lợi, khó khăn của giải pháp

Văn miêu tả rất quan trọng đối với học sinh lớp 4. Ở đó, cây cối, thiên nhiên hiện lên như những bức tranh nhiều sắc màu, giúp các em có tâm hồn văn học, có tình yêu quê hương đất nước và cuộc sống con người. Đây là một kiểu bài khó vì khả năng quan sát của học sinh còn hạn chế, chưa tinh tế.

Tuy nhiên, kĩ năng viết lớp 4 chỉ có ít tiết học sinh luyện tập quan sát cây cối. Mặt khác, các em ít được tiếp xúc với các đối tượng xung quanh liên quan đến bài học, chưa cảm nhận được vẻ đẹp hoặc những thay đổi của cây cối. Chính vì vậy, những sản phẩm bài viết của học sinh thường khuôn mẫu, thiếu chân thực và chưa thể hiện xúc cảm.

Nhận thức của học sinh lớp 4 chỉ là cảm tính, việc lĩnh hội kiến thức phải từ trực quan sinh động đến tư duy trừu tượng. Để học sinh viết được những câu văn miêu tả sinh động, giàu hình ảnh, giáo viên không những cần quan tâm đến việc bồi dưỡng tâm hồn, cảm xúc, mở rộng và nâng cao vốn hiểu biết, vốn sống cho các em mà còn phải hướng dẫn học sinh biết cách quan sát tinh tế để các em nắm được đặc điểm về hình dáng, màu sắc, kích thước,... của cây, mở rộng vốn từ, lựa chọn từ ngữ miêu tả phù hợp.

Chính thực trạng trên đã thôi thúc tôi tìm hiểu và đã ghi nhận các nguyên nhân sau:

- Học sinh chưa nhận biết được các bước trước khi trải nghiệm quan sát
- Học sinh chưa thực hành trải nghiệm quan sát thực tế
- Học sinh chưa biết cách thực hiện để trình bày báo cáo

6.2. Nội dung của giải pháp đề nghị công nhận là sáng kiến

a) Mục đích của giải pháp

Từ những nguyên nhân và thực tiễn nêu trên bản thân tôi đã nghiên cứu tìm ra các biện pháp cải tiến, nhằm góp phần phát triển năng lực quan sát qua trải nghiệm thực tế nhằm nâng cao chất lượng viết văn miêu tả cây cối cho học sinh lớp 4/3 ở Trường Tiểu học Tân Kiều 1.

b) Tính mới của giải pháp

Giải pháp 1: Hướng dẫn học sinh các kĩ năng trước khi trải nghiệm quan sát

Bước 1. Xác định đúng đối tượng quan sát

Trong kiểu bài văn miêu tả cây cối có nhiều đối tượng cần miêu tả: cây ăn quả, cây bóng mát, cây hoa,... nhưng nhiều học sinh còn nhầm lẫn giữa các loại cây. Vì vậy tôi yêu cầu học sinh đọc kĩ đề bài và xác định đúng lợi ích chính loại cây định tả.

Ví dụ: Với đề bài tả cây ăn quả thì học sinh phải xác định cây ăn quả là những loại cây nào, chứ không thể nhầm lẫn sang cây bàng, cây phượng,...

Bước 2. Sử dụng các giác quan để quan sát

Mỗi loại cây trong tự nhiên đều có một đặc điểm riêng. Chỉ khi ta nắm được đặc điểm từng loại cây thì viết ra mới có hình ảnh như thật. Khi quan sát cây cối, nếu chỉ dùng thị giác quan sát, các em sẽ chỉ thu được những nhận xét và cảm xúc gắn liền với hình dáng, đường nét, độ xa gần,...

Đó là mặt mạnh nhưng cũng là nhược điểm của các em bởi vì những cái mà ta thấy được chỉ là phần bên ngoài, nhiều khi cái bản chất, cái đẹp, cái sâu sắc lại nằm ở phần cảm nhận của thính giác, xúc cảm, vị giác.

Muốn tái hiện các sự vật hiện tượng, cách quan sát tốt nhất là phải dùng nhiều giác quan thì tài năng văn mới phong phú muôn hình muôn vẻ. Khi hướng dẫn học sinh quan sát, giáo viên hướng dẫn học sinh sử dụng kết hợp nhiều giác quan. Dạy học sinh quan sát chính là dạy sử dụng các giác quan để tìm cho ra các đặc điểm độc đáo của cây.

Khi quan sát, những đặc điểm riêng, nổi bật nhất, thu hút và gây cảm xúc mạnh nhất đến bản thân thì quan sát trước, tả trước, các bộ phận khác tả sau.

Hình 1: Học sinh quan sát cảm nhận thật về lá cây tại lớp

Ví dụ: Quan sát cây bàng

- Các em dùng mắt để quan sát từ xa xem hình dáng của nó như thế nào? Trông nó giống cái gì? (cái ô không lò, lâu đài hay cái nấm)

- Em hãy dùng tay để sờ xem vỏ cây đa như thế nào? (sần sùi, hơi nham nháp)
Các em có thể đo, sờ thân, cành, lá, rễ của cây.

- Em hãy dùng mắt để quan sát trên cây có những loài vật nào? Và lắng nghe xem chúng đang làm gì?

Để quan sát hiệu quả, giáo viên cần lưu ý với học sinh:

- Phải quan sát **hiều lần**, quan sát **tỉ mỉ** ở nhiều góc độ, nhiều khía cạnh trong thời gian, địa điểm khác nhau.

- Khi quan sát, học sinh phải tìm ra những **nét chính**, trọng tâm, sẵn sàng bỏ đi những nét thừa không cần thiết.

- Học sinh cần phải tìm được **nét tiêu biểu, đặc sắc** của cây, tìm được những **từ ngữ chính xác**, những **câu văn ngắn gọn** để ghi lại những gì quan sát được. Phải bộc lộ **cảm xúc** của mình trước đối tượng quan sát.

Bước 3. Rèn kĩ năng ghi chép kết quả quan sát bằng sơ đồ tư duy

Trong các PPDH tích cực, kĩ thuật sơ đồ tư duy được đánh giá rất cao. Với cách học bằng sơ đồ đơn giản, dễ hiểu, phù hợp với đối tượng khác nhau. HS sẽ dùng đến màu sắc và hình ảnh để ghi nhớ nội dung bài học, khắc sâu kiến thức.

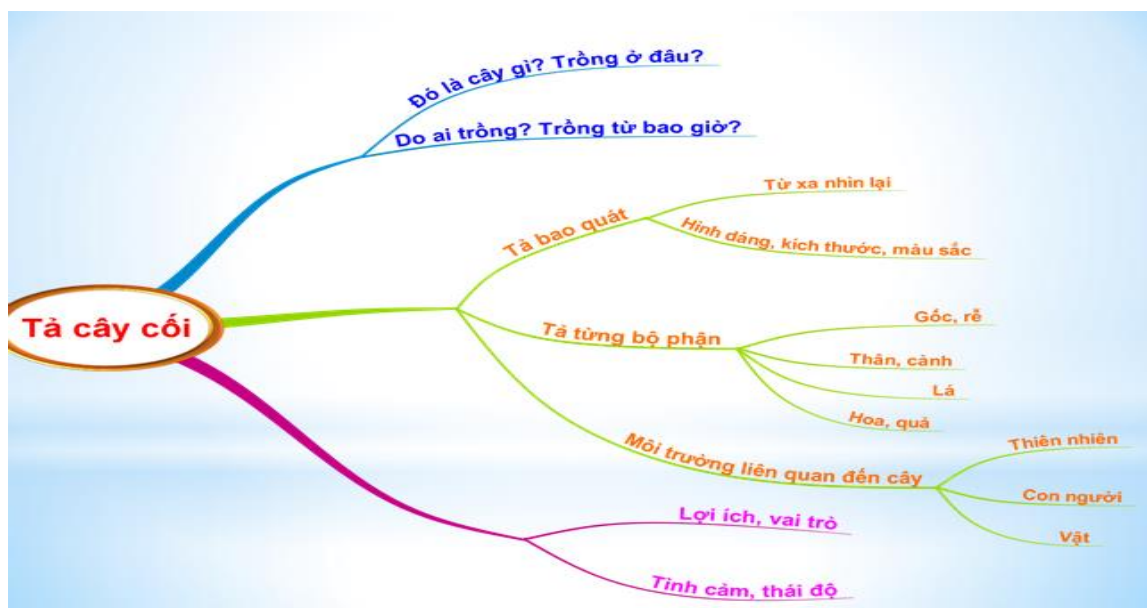
Dùng sơ đồ tư duy để thu thập thông tin quan sát sẽ phục vụ hiệu quả cho việc lập dàn ý trong văn miêu tả cây cối, giúp các em dễ sắp xếp ý, dễ diễn đạt, nắm bắt ý chính; tạo cho HS hứng thú, mở ra cho các em những liên tưởng, tưởng tượng; phát triển được tư duy logic, sáng tạo, khả năng phân tích, tổng hợp và các năng lực: giải quyết vấn đề, sáng tạo, tự quản bản thân, giao tiếp.

*** Các bước lập sơ đồ tư duy**

- + Vẽ chủ đề ở trung tâm
- + Vẽ thêm các tiêu đề phụ
- + Vẽ thêm các ý chính, chi tiết hỗ trợ trong từng tiêu đề phụ
- + Hoàn thiện sơ đồ tư duy

Văn tả cây cối là loại văn dùng ngôn ngữ để vẽ ra hình ảnh chân thực của cây đó, trình bày theo bố cục hợp lí và diễn đạt bằng lời văn sinh động, khiến cho người đọc, người nghe cùng thấy, cùng cảm nhận như mình.

Vì vậy, việc khai thác và lựa chọn, sử dụng hiệu quả từ ngữ giàu hình ảnh, gợi tả, gợi cảm, các biện pháp so sánh, nhân hóa khi viết văn sẽ giúp cho câu văn, bài văn trở nên sinh động hơn, mượt mà hơn, ý tứ hơn và thu hút người đọc, người nghe hơn.

Hình 2: Sơ đồ tư duy tả cây cối

* Hướng dẫn học sinh khai thác và lựa chọn, sử dụng hiệu quả các từ láy, từ gọi tả hình ảnh, âm thanh để tả các bộ phận của cây sau khi trải nghiệm quan sát:

Rễ cây: ngoằn ngoèo, xù xì, quái dị, nâu sẫm,...

Gốc cây: sần sùi, mảnh mai, chắc nịch,...

Thân cây: to, cao, chắc, thô ráp, nhẵn bóng, ...

Cành cây: vươn dài, khẳng khiu, mập mạp, xum xuê, trơ trụi,...

Lá cây: xanh biếc, nhẵn bóng, tươi tốt, mỡ màng, héo úa,...

Ngọn cây: cao vút, chót vót, non nớt, mảnh dẻ, ...

Hoa: rực rỡ, đỏ thắm, tím tím, vàng rực,...

Vẻ đẹp của hoa: rực rỡ, chúm chím, nở bung, khoe sắc,....;

Hương thơm của hoa: thơm lừng, ngào ngạt, phung phực, nồng nàn, ...

Quả: sai trĩu, đỏ ối, chín mọng, chi chít,....

Giải pháp 2: Học sinh thực hành trải nghiệm quan sát thực tế

Tả cây cối mà không gửi gắm tình cảm, sự yêu mến của người viết vào đó thì bài văn sẽ thiếu sức sống. Học sinh không thể miêu tả cây mà các em chưa được thấy bao giờ. Vì vậy, muốn học sinh viết được bài văn hay, sống động thì giáo viên cần chú trọng việc tổ chức cho học sinh được trải nghiệm thực tế trong và ngoài nhà trường.

Ví dụ: Bài Luyện tập quan sát, tìm ý cho bài văn miêu tả cây cối (SGK Tiếng Việt 4 tập 2 - trang 38 sách chân trời sáng tạo)

Yêu cầu cần đạt:

- Học sinh biết quan sát cây cối theo trình tự hợp lí, kết hợp các giác quan khi quan sát; Bước đầu nhận ra sự giống nhau giữa miêu tả một loài cây với miêu tả một cái cây (BT1).

- Ghi lại được các ý quan sát về một cây em thích theo một trình tự nhất định (BT2).

Cụ thể như sau:

Bài tập 1: Học sinh đọc lại các bài văn *Cây hoa phượng*, *Cây gạo* và nhận xét trình tự quan sát, các giác quan được sử dụng để quan sát.

- Thị giác (mắt)	- Hoa phượng: Cây, lá, búp, hoa phượng. - Cây gạo: cây, cành, hoa, quả gạo, chim chóc
- Khứu giác (mũi)	- Cây gạo: hương thơm của hoa gạo
- Vị giác (lưỡi)	- Cây gạo: vị ngọt của cây gạo
- Thính giác (tai)	- Cây gạo: tiếng chim hót - Cây phượng: tiếng ve kêu

Tác giả đã sử dụng nhiều giác quan để miêu tả cây cối, từ đó học sinh học tập được quan sát, các giác quan được sử dụng để quan sát.

Bài tập 2: Quan sát và ghi lại kết quả quan sát một cây ở khu vực trường học.

Với bài tập này, tôi tổ chức cho học sinh quan sát cây cối trong khuôn viên nhà trường. Học sinh sử dụng các giác quan để quan sát theo trình tự hợp lí, sau đó ghi chép lại kết quả và báo cáo.

Hình 3: Học sinh quan sát trực tiếp cây cối trong trường học

Mặt khác, vì thời lượng theo phân phối chương trình có hạn, để rèn kỹ năng quan sát cho học sinh, tôi giao nhiệm vụ cho học sinh tự trải nghiệm quan sát một cây mà em gặp trên đường đi, hay trong vườn nhà hoặc xung quanh nơi ở,... Sau đó ghi chép lại kết quả và báo cáo ở một số tiết học buổi 2.

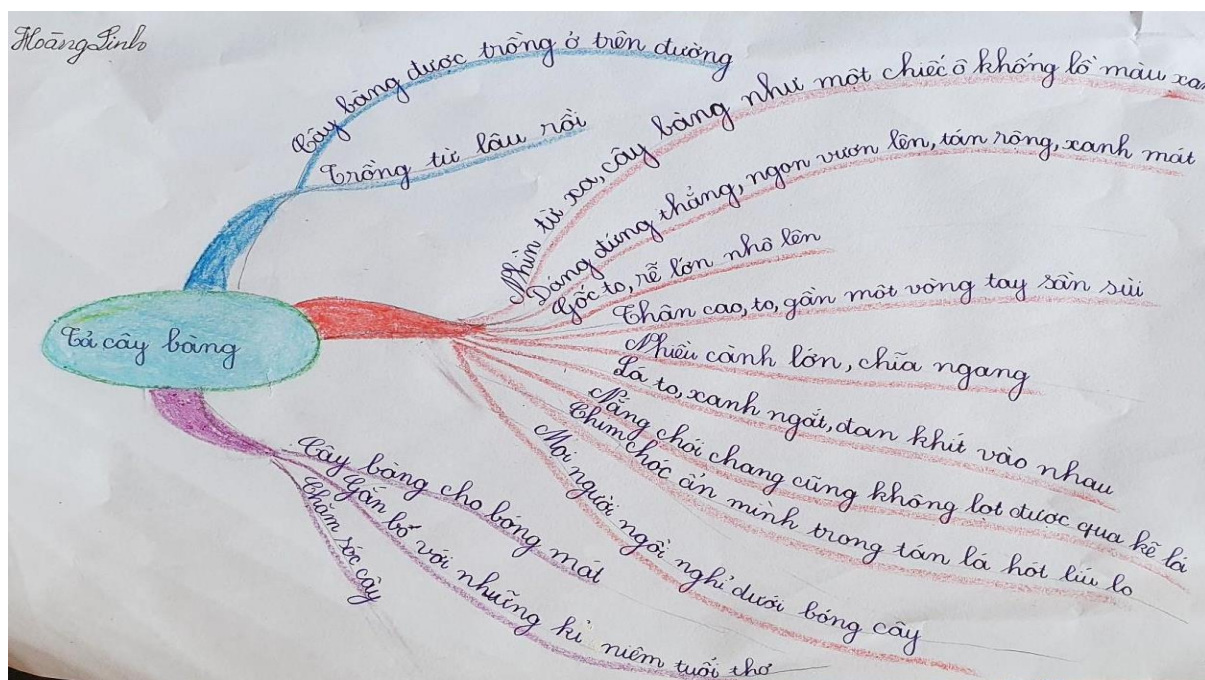
Tôi liên hệ với PHHS hỗ trợ các em quay phim, chụp ảnh cây mà học sinh đã quan sát và gửi qua zalo nhóm lớp.

Giải pháp 3: Báo cáo kết quả quan sát

Từ kết quả quan sát đã ghi chép được, tôi tổ chức cho học sinh báo cáo bằng nhiều hình thức khác nhau, có thể là chia sẻ trong nhóm, cá nhân bằng hình ảnh, video hoặc là vật thật.

Với tiết **Luyện tập quan sát (TV4 tập 2)**, Học sinh báo cáo kết quả trực tiếp trên sân trường. Giáo viên chuẩn bị phương tiện hỗ trợ: loa, mic. Với hình thức này, tất cả các học sinh đều được quan sát, so sánh, đối chiếu và nhận xét, nói lên đặc điểm riêng của cây mà mình phát hiện ra.

Với tiết ở buổi 2, học sinh báo cáo kết quả ghi chép kết hợp với hình ảnh hoặc video mà các em đã chuẩn bị. Những học sinh còn lại sẽ được quan sát cây đó và giúp bạn tìm thêm những chi tiết mà bạn chưa phát hiện được.

Hình 4: Học sinh quan sát trực tiếp cây cối và lập được sơ đồ tư duy

c) Ưu, nhược, điểm của giải pháp mới

Học sinh không còn ngại khi rèn kĩ năng viết, nắm chắc, hiểu sâu về thể loại văn miêu tả.

Học sinh được trải nghiệm thực tế, kĩ năng quan sát tốt, biết lựa chọn thời điểm, vị trí quan sát, chi tiết phù hợp để tìm ra những đặc điểm độc đáo riêng biệt của cây.

Các em biết xây dựng dàn ý bằng sơ đồ tư duy, lựa chọn từ ngữ miêu tả phù hợp để viết câu văn giàu hình ảnh, giúp bài văn sinh động, giàu cảm xúc.

Học sinh mạnh dạn, tự tin giao tiếp, được tự do phát triển năng lực, bộc lộ cảm xúc hứng thú, say mê của mình trước đối tượng được quan sát.

7. Khả năng áp dụng của giải pháp

Phát triển năng lực quan sát qua trải nghiệm thực tế nhằm nâng cao chất lượng viết văn miêu tả cây cối cho học sinh lớp 4/3 Trường Tiểu học Tân Kiều 1 là biện pháp dạy học sáng tạo, đề cao học tập trải nghiệm gắn với thực tế cuộc sống, phù hợp với tâm lý học sinh Tiểu học và định hướng mục tiêu giáo dục phát triển năng lực học sinh hiện nay.

8. Hiệu quả, lợi ích thu được

Những giải pháp mà tôi đã áp dụng đã đạt được kết quả khả quan, giúp học sinh không còn ngại học kĩ năng viết các bài văn, nắm chắc, hiểu sâu về thể loại tả cây cối. Học sinh được trải nghiệm thực tế, kĩ năng quan sát tốt. Cụ thể ở bảng thống kê dưới đây:

Kết quả	Tổng số học sinh	Học sinh thực hiện tốt viết văn tả cây cối		Học sinh biết cách thực hiện viết văn tả cây cối		Học sinh chưa thực hiện được viết văn tả cây cối	
		Số lượng	Tỉ lệ	Số lượng	Tỉ lệ	Số lượng	Tỉ lệ
Trước khi áp dụng	28	7	25,01%	16	57,14%	5	17,85%
Sau khi áp dụng	28	12	42,86%	16	57,14%	0	0%

Bảng thống kê kết quả đạt được của học sinh viết văn tả cây cối trước và sau khi áp dụng các biện pháp cải tiến

9. Những thông tin cần được bảo mật (nếu có): Không có

10. Các điều kiện cần thiết để áp dụng sáng kiến: Sách giáo khoa, sách giáo viên, bài giảng điện tử, các video hỗ trợ tiết dạy, đồ dùng học tập...

11. Đánh giá lợi ích thu được

Biện pháp dễ thực hiện, có tính khả thi cao, có thể áp dụng được trong tất cả các tiết dạy văn miêu tả, tạo hứng thú, phát huy năng lực học tập, đem lại hiệu quả cao trong dạy học kỹ năng viết cho học sinh. Cụ thể là sau khi áp dụng các biện pháp cải tiến tỉ lệ học sinh được xếp loại Tốt tăng từ 25,01% lên 42,86% (tăng 17,85%). Đây là một tín hiệu đáng mừng để giúp tôi nhiệt huyết hơn nữa với những biện pháp đã đề ra và cố gắng với mục tiêu cao nhất.

12. Đánh giá lợi ích thu được hoặc dự kiến có thể thu được do áp dụng sáng kiến theo ý kiến của tổ chức, cá nhân đã tham gia áp dụng sáng kiến lần đầu, kể cả áp dụng thử (nếu có): Không có

13. Danh sách những người đã tham gia áp dụng thử hoặc áp dụng sáng kiến lần đầu (nếu có): Không có

Tôi xin cam đoan mọi thông tin nêu trong đơn là trung thực, đúng sự thật và hoàn toàn chịu trách nhiệm trước pháp luật./.

Tân Kiều, ngày 09 tháng 04 năm 2025

NGƯỜI NỘP ĐƠN

Trần Hoàng Phúc